

ΜΑΡΙΑ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ ΠΟΘΟΥ

«Η Αγία Σοφία υπάρχει μέσα στις διαστιάσεις του Αιώνιου»

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΗ ΒΑΡΛΑΚΗ

Είκοσι δύο μυθιστορήματα με πολλαπλές επανεκδόσεις. Θεατρικά έργα, δεκατρείς ποιητικές συλλογές, δοκίμια για τον Ελύτη και τον Μπέκετ. Βιβλία που έχουν μεταφραστεί σε γαλλικά, σουηδικά και αγγλικά, αλλά και μια ζωή που μοιάζει με μυθιστόρημα. Αφορμή για τη συνάντησή μας με τη Μαρία Λαμπαδαρίδου Πόθου, αυτή τη μεγάλη κυρία των Γραμμάτων, είναι η συμμετοχή του μυθιστορηματός της «Το Ξύλινο Τείχος» (εκδόσεις Πατάκη) στην ευρωπαϊκή λίστα προτεινόμενων βιβλίων Readers of Europe Reading List. Πρόκειται για μια πρωτοβουλία της Βιβλιοθήκης του Συμβουλίου σε συνεργασία με την κροατική προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ, για την τόνωση της φιλιανγνωσίας εν μέσω πανδημίας. Ορος για κάθε πρόταση από τις χώρες της ΕΕ ήταν στα προτεινόμενα μυθιστορήματα να υπάρχει ένας συμβολισμός σχετικά με τα διλήμματα της ανθρωπότητας σε καιρούς κρίσης.

Η κυρία Λαμπαδαρίδου Πόθου μάς μιλάει από την ιδιαίτερη πατρίδα της, τη Λήμνο. Από εκεί ξεκίνησε, σε μια μετακατοχική Ελλάδα, για να βρεθεί στο Παρίσι της πρωτοπορίας, σπουδάζοντας με υποτροφία της γαλλικής κυβέρνησης αισθητική και ιστορία θεάτρου στη Σορβόνη. Το πρώτο θεατρικό έργο που είδε στην Πόλη του Φωτός ήταν οι «Ευτυχισμένες μέρες» του Σάμιουελ Μπέκετ (1906-1989). Το ίδιο βράδυ έγραψε στον μεγάλο ιρλανδό λογοτέχνη και ξεκίνησε μια αλληλογραφία μαζί του, η οποία διήρκεσε μέχρι το τέλος του βίου του. Αργότερα, όταν επέστρεψε στην Ελλάδα, ένιωσε την ανάγκη να ξεπλυθεί από τα μηδενιστικά αδιέξοδα της δυτικής διανόησης.

Η μεγάλη κυρία των Γραμμάτων μιλάει για τη διάκριση του μυθιστορηματός της στο Συμβούλιο της Ευρώπης, για την ανοιχτή πληγή της Αγία-Σοφιάς και για τις προκλήσεις της συγγραφής στην εποχή της COVID-19.

«Αναζήτησα το ελληνικό φως και την υπέρβαση των ιώνων οραματιστών στην ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη» αναφέρει μιλώντας στο ΒΗΜΑgazino. Σε μία από τις επιστολές που ανταλλάξαν ο μεγάλος Έλληνας νομπελίστας της γράφει: «Επιτέλους, ύστερα από τόσους κριτικές ανοησίες, κάποιος που καταλαβαίνει τι διαβάζει στο έργο μου. Μπράβο και πάλι μπράβο».

Κυρία Λαμπαδαρίδου Πόθου, πώς αισθάνεστε που το μυθιστόρημά σας «Το Ξύλινο Τείχος» βρέθηκε στην ευρωπαϊκή λίστα προτεινόμενων βιβλίων «Readers of Europe Reading List»;

«Ένωσα μεγάλη έκπληξη αλλά και συγκίνηση όταν ο μόνιμος αντιπρόσωπος της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή

Ένωση, ο πρέσβης κ. Ιωάννης Βράιλας, μου ανήγγειλε την είδηση. Επιλέχθηκε για τις “καθαρές αξίες του” μου είπε. Αισθάνομαι βαθιά ευγνώμων. Αυτές τις “καθαρές αξίες” πολύ αγωνίστηκα να τις ανασύρω από το μακρινό παρελθόν, να τις φέρω σε μια διάσταση του παρόντος χρόνου. Επιλέγω να σας διαβάσω ένα απόσπασμα από το κείμενο της ανάρτησης που έγινε στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μεταξύ άλλων γράφει: “[...] Μπορούμε να αντιλήσουμε έμπνευση από τον Θεμιστοκλή, ένα λαμπερό ιστορικό παράδειγμα για το πώς η διορατική σκέψη, το σθένος, οι καινοτόμες ιδέες, η ειλικρίνεια και η συμμετοχικότητα μπορούν να μας

βοηθήσουν να υπερνικήσουμε και τις πιο δυσμενείς καταστάσεις. Πρωτίστως όμως, η επιτυχία του Θεμιστοκλή βασίστηκε στις αξίες της δημοκρατίας και της κοινωνικής συμμετοχής, οι οποίες γεννήθηκαν στην Αρχαία Ελλάδα και συγκροτούν τα θεμέλια της δικής μας Ευρωπαϊκής Ένωσης. [...] Σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς, “Το Ξύλινο Τείχος” μάς εμπνέει και μας υπενθυμίζει τη διαχρονική αξία των δημοκρατικών αρχών. Τα έργα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας δεν χρειάζονται συστάσεις. Και η σύγχρονη όμως ελληνική λογοτεχνία έχει να παρουσιάσει αριστουργήματα, που δεν εξαντλούνται στους δύο νομπελίστες Έλληνες ποι-

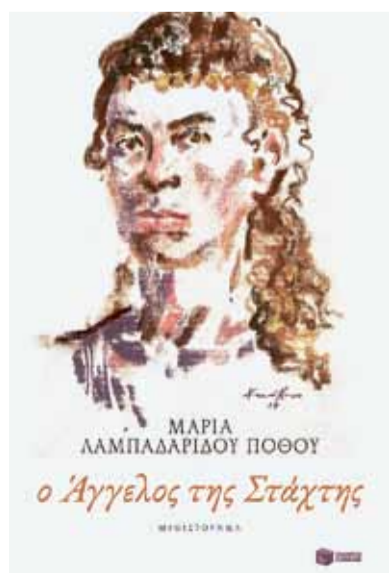
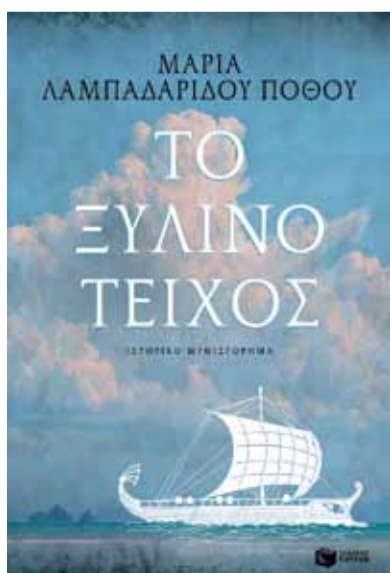
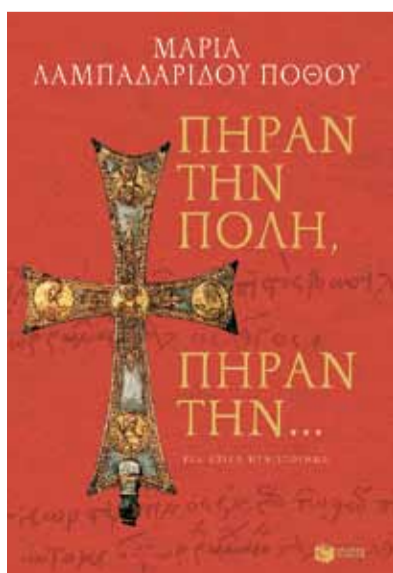
ητές, τον Γιώργο Σεφέρη και τον Οδυσσέα Ελύτη».

Στο «Ξύλινο Τείχος» ουσιαστικά μάς μεταφέρετε στους ταραγμένους καιρούς των Περσικών Πολέμων...

«Είναι ένα βιβλίο που με ταξίδεψε ως τα βάθη του χρόνου, να ψάχνω στα ερείπια της Ιστορίας για να βρω αυτό που δεν πεθαίνει με τον θάνατο. Ηθελα ατόφια τα γεγονότα, στην αρχετυπική τους ποίηση. Ένας στίχος, καμιά φορά, μου άνοιγε μονοπάτια να περπατήσω, όπως αυτός του Αισχύλου, “θεόθεν γάρ κατὰ Μοῖρ' ἐκράτησεν”, ό,τι έγινε ήταν απ' τους θεούς και τη Μοίρα. Προσπάθησα να βρω τις αναγωγές εκείνες που κάνουν τον αρχαίο κόσμο σημερινό, καθώς εξουσιάζει όχι μόνο τη σύγχρονη σκέψη, αλλά και θεμελιώνει φιλοσοφικά και κοσμολογικά όλα τα σύγχρονα θαύματα της επιστήμης».

Σας γοπεύει πολύ η Αρχαία Ελλάδα;

«Βρήκα μια ακατανίκητη σαγήνη. Γιατί η διαφορετική αντίληψη ζωής, η

● Τα βιβλία της έχουν κερδίσει το αναγνωστικό κοινό γνωρίζοντας πολλαπλές επανεκδόσεις.

Το “Ξύλινο Τείχος” με ταξίδεψε ως τα βάθη του χρόνου, να ψάχνω στα ερείπια της Ιστορίας για να βρω αυτό που δεν πεθαίνει με τον θάνατο. Ηθελα απόφια τα γεγονότα, στην αρχετυπική τους ποίηση

1

διαφορετική φιλοσοφία, ήταν απόρροια μιας μοναδικής ευφυΐας. Προσπάθησα να βρω τη μνήμη του αίματος, για να ανασύρω τα στοιχεία εκείνα που συνθέτουν μια συλλογική αρχετυπική μνήμη πάνω στον ίδιο τόπο, στην ίδια γη, με πλοηγό τον λόγο του μεγάλου Εφέσιου, του Ηράκλειτου: “όσα ούτε είδομεν ούτ’ ελάβομεν, ταῦτα φέρομεν”. Δεν είχα άλλους δρόμους επικοινωνίας με τον μακρινό εκείνον κόσμο παρά μόνο την ποιητική, που είναι μυθική, καταβύθισή μου μέσα του. Κανείς δεν ξέρει πώς θα ήταν ο σημερινός κόσμος εάν, τότε, επικρατούσε ο περσικός ιμπεριαλισμός, ο με τον ατύχητο πλούτο και το φρόνημα του δούλου. Ήταν η σύγκρουση δύο διαφορετικών πολιτισμών, δύο διαφορετικών κόσμων, και επεκράτησαν οι “ολίγοι” ελεύθεροι.

Με την ευκαιρία, θα ήθελα να ευχαριστήσω τις εκδόσεις Πατάκη, τη διαπρεπή κυρία Άννα Πατάκη, που εξέδωσε το βιβλίο αυτό των 600 σελίδων εν μέσω κρίσης, καθώς και άλλα σημαντικά για εμένα βιβλία, όπως το μυθιστόρημα “Πήραν την Πόλη, πήραν την...”, “Τα μονοπάτια του Αγγέλου μου”, που είναι σελίδες από τα ημερολόγια που κρατούσα μια ζωή, αλλά και τον “Αγγελο της Στάχτης”, ένα ορφικό μυθιστόρημα που είναι το ταξίδι της ψυχής στη Νέκυια».

Στο βιβλίο σας «Πήραν την Πόλη, πήραν την...» με τις 23 επανεκδόσεις καταγράφετε λεπτό προς λεπτό το έπος της Αλώσης. Σήμερα είναι τραγικά επίκαιρο...

«Μου έμελλε να ζήσω για να δω άλλη μια φορά τον σπαραγμό και την Υβρι. Εκείνο που πονάει περισσότερο είναι η αδιαφορία. Η Αγία-Σοφία είναι ένα οικουμενικό σύμβολο. Και ωστόσο, αβόητη παραδόθηκε στο έλεος της νέας λεηλασίας. Μιας λεηλασίας που δεν έγινε στον χρυσό και στον άργυρο, αλλά στην ιερότητα της ιστορικής Μνήμης. Τότε, την είχε προδώσει ο πάπας Νικόλαος Ε΄, υποσχόμενος επικουρία, με αντάλλαγμα την ενωτική λειτουργία του filioque, που ποτέ δεν έστειλε. Όμως η Αγία Σοφία δεν υπάρχει μέσα στη χρονικότητα του εφήμερου ανθρώπινου βίου. Υπάρχει μέσα στις διαστάσεις του Αιώνιου. Και έτσι θα πορεύεται, κειμήλιο πανιέρου της Μνήμης και του Αίματος. Ανέγκιχη από χέρια βέβηλα».

Εφέτος το καλοκαίρι πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια της Αίθουσας Ευεργετών της Λήμνου και της Δανειστικής Βιβλιοθήκης, δύο χώρων οι οποίοι αμφότεροι δημιουργήθηκαν με δική σας πρωτοβουλία. Και όπως ξέρουμε, είχε προηγηθεί η δημιουργία μιας αίθουσας στο Σαχτούρειο Μέγαρο, η οποία φέρει το όνομά σας.

«Να σε τιμά ο τόπος σου είναι η μέγιστη τιμή, είχα πει

στα εγκαίνια της αίθουσας που φέρει το όνομά μου και η οποία μου δωρίστηκε από τον Δήμο Λήμνου για να στεγάσω τα συγγραφικά μου τιμαλφή. Τα τρία αυτά έργα αγάπης έγιναν στο αναπαλαιωμένο Σαχτούρειο Μέγαρο, δωρεά στον δήμο της ευεργέτιδας Ολγας Σαχτούρη. Και όλα ολοκληρώθηκαν με τη γενναιοδωρία και την υποστήριξη του δημάρχου Λήμνου κ. Δημητρίου Μαρινάκη. Ήταν το 2017 όταν μου ανακοίνωσε ότι ήθελε να δημιουργήσει μια Δανειστική Βιβλιοθήκη και εγώ του πρότεινα να δωρίσω τα βιβλία της δικής μου. Ήδη έστειλα εκατόσια βιβλία και με αυτά θα ξεκινήσει τη λειτουργία της. Όμως περιμένα να ολοκληρωθεί και η Αίθουσα των Μεγάλων Ευεργετών, για την οποία ξόδεψα πολλή ψυχή και χρόνο, ώστε να γίνουν μαζί τα εγκαίνια.

Ήταν μια συλλογική ανάγκη του νησιού να τιμήσει, έστω και με καθυστέρηση ενός αιώνα, εκείνους που, φτωχά τότε παιδιά, είχαν φύγει από τη Λήμνο, στα χρόνια της τουρκικής σκλαβιάς, και έγιναν πολίτες αξιοσέβαστοι στις χώρες όπου πήγαν, χωρίς ποτέ να ξεχάσουν τη μικρή σκλαβωμένη πατρίδα τους. Και έχτισαν σχολεία και εκκλησίες, “γενναίοι ή εις μικρόν γενναίοι”. Και εφέτος το καλοκαίρι, τον Δεκαπενταύγουστο, εν μέσω κορωνοϊού, πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια».

Αλήθεια, τον κορωνοϊό τον φοβάστε;

«Ανήκω στις ευπαθείς ομάδες. Όμως, “ο καθείς και τα όπλα του”. Και το δικό μου όπλο ήταν να τον απομυθοποιήσω. Αλλά πρώτα περπάτησα πάνω σε σκέψεις κάπως μεταφυσικές, που απορρέουν από τη σοφία του αρχαίου κόσμου. Ο άνθρωπος με την αλαζονεία του διαπράττει Υβρι, καθώς υπερβαίνει το κατά τον Ηρόδοτο “ανθρώπινο μέτρο”. Και τότε δέχεται την τιμωρία, το “μίσμα” ή “άγος”. Και ας σκεφθεί κανείς πόση αλαζονεία επέδειξε ο άνθρωπος τον τελευταίο αιώνα, πόση ασέβεια προς τη Φύση».

Και γράψατε ένα παραμύθι για την COVID-19...

«Ένα παραμύθι για μεγάλους! Μια υπερρεαλιστική ιστορία μέσα στο παράλογο και στο ανεμνήνετο όπου οι σοφοί του κόσμου ψάχνουν να βρουν τον “κωδικό” για να ακυρώσουν την παγίδα. Εύχομαι να τελειώσει όλο αυτό που ζούμε. Και ο άνθρωπος να βγει από αυτή την περιπέτεια πιο σοφός. Η ζωή μας γέμισε κακούς μάγους και έχουμε ανάγκη από τη μαγεία του παραμυθιού για να τους ξεορκίσουμε. Το παραμύθι δεν είναι μόνο για να κάνει μαγικές τις ώρες του παιδιού, αλλά και να θεραπεύει τον μεγάλο από τις πληγές της ωριμότητας. “Αίων παῖς ἐστὶ παῖζων, πεσσεύων” είπε ο Ηράκλειτος».

1. Η Μαρία Λαμπαδαρίδου Πόθου ετοιμάζει το νέο της βιβλίο με τίτλο «Στη χώρα των τριών ήλιων», ένα παραμύθι για τον κορωνοϊό, το οποίο απευθύνεται σε μεγάλους.
2. Το μυθιστόρημά της «Το Ξύλινο Τείχος» βρέθηκε στην ευρωπαϊκή λίστα προτεινόμενων βιβλίων Readers of Europe Reading List του Συμβουλίου της Ευρώπης.
3. Τον περασμένο Αύγουστο δίπλα στον δήμαρχο Λήμνου Δημήτριο Μαρινάκη στα εγκαίνια της Αίθουσας των Μεγάλων Ευεργετών, η οποία δημιουργήθηκε με δική της συμβολή στο αναπαλαιωμένο Σαχτούρειο Μέγαρο στη Λήμνο.

